

راهکارهای تقویت حضور بخش خصوصی در اقتصاد

حسن ولی بیگی، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی جهان اقتصاد

حضور پر رنگ بخش خصوصی و توانمند می‌تواند یکی از راهکارهای برون رفت از مشکلات فعلی اقتصاد کشور باشد، که به درستی در بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اعضای هیات دولت مطرح شد.

بطور قطع بخش خصوصی زمانی پا به عرصه تولید و صادرات خواهد گذاشت که این بخش در فضای رقابتی قادر به فعالیت باشد. وجود فرصت‌های برابر برای فعالان بازار یکی از الزامات حضور سالم و رقابتی در بازار است. ضعف بازار سرمایه در تامین مالی تولید و نرخ بالای تامین سرمایه از بازار غیر رسمی از عارضه‌های فضای کسب و کار فعلی کشور است. در فضایی رقابتی می‌توان انتظار داشت که در کنار بخش دولتی داشته باشد.

بهبود فضای کسب و کار کشور نیز می‌تواند به ایجاد فضای رقابتی و حضور بخش خصوصی در اقتصاد کمک نماید. در تازه‌ترین گزارش بانک جهانی (۲۰۱۲) رتبه ایران در شاخص فضای کسب و کار با ۴ پله نزول از ۱۴۰ به ۱۴۴ (در میان ۱۸۳ کشور) رسید. هر چند رتبه ایران در گذشته مناسب نبوده است اما روند بهبودی فضای کسب و کار کشور که طی سالهای ۱۳۸۷ تا ابتدای ۱۳۹۰ ادامه داشت در گزارش اخیر با تغییر نگرش بانک جهانی نسبت به برخی شاخص‌ها متوقف شد که به طور قطع متاثر از فضای تحولات بین‌المللی است. در گزارش اخیر بانک جهانی تنها خدمات رسانی برق از یک پله صعود (از ۱۶۳ به ۱۶۲ رسیده) برخوردار بوده و در بقیه شاخص‌ها وضعیت بدتر شده است. از سوی دیگر ایران تنها در شروع کسب و کار و ضمانت اجرای قراردادها و اخذ اعتبارات رتبه پایین (به ترتیب ۵۳ و ۵۰ و ۹۸) داشته و در بقیه شاخص‌ها رتبه بالای ۱۱۸ دارد. اصلاح این وضعیت لازمه حضور بخش خصوصی در اقتصاد است.

نامناسب بودن ارائه خدمات پشتیبانی کننده تجاری در کشور نیز یکی از موانع حضور بخش خصوصی توانمند در بازار است. بر اساس گزارش اخیر (۲۰۱۲) بانک جهانی، ایران رتبه ۱۱۲ را در میان

۱۵۵ کشور جهان در زمینه شاخص عملکرد خدمات پشتیبانی تجاری کسب کرده که نسبت به گزارش قبلی ۹ پله نزول داشته است.

شاخص عملکرد پشتیبانی بانک جهانی، عملکرد کشورها را در ۶ زمینه کارآمدی فرایند ترخیص گمرکی؛ کیفیت زیرساختهای تجارت و حمل و نقل؛ سهولت انجام حمل و نقل با قیمت رقابتی؛ ظرفیت و کیفیت خدمات پشتیبانی؛ امکان ردیابی یا ردگیری محموله‌ها؛ و میزان تحویل به موقع محموله‌ها مورد بررسی قرار می‌دهد. این مؤلفه‌ها شامل مسائل سنتی (رویه‌های گمرکی و کیفیت زیرساختها) تا مسائل جدید (ردگیری محموله‌ها، تحویل بموقع محموله‌ها و کیفیت صنعت پشتیبانی داخلی) می‌شوند. هیچ یک از این مؤلفه‌ها به تنهایی نمی‌توانند عملکرد پشتیبانی مطلوب را تضمین کند.

نتیجه شاخص عملکرد خدمات پشتیبانی تجاری نشان می‌دهد که ایران با احراز ارزش عددی ۲/۴۹ (از ۵) رتبه ۱۱۲ را در میان ۱۵۵ کشور بدست آورده است. این در حالی است که کشور ترکیه رتبه ۲۷ را در گزارش سال ۲۰۱۲ کسب کرده است. بنابراین بهبود ارائه خدمات پشتیبانی کننده می‌تواند در حرکت به سمت فضای رقابتی کشور موثر باشد.